

Neslyšný kočkopes - léto 2014

Kouzlo neviděného

V době hluboké normalizace poslouchal jeden mámin známý Karla Kryla. Poslouchal ho na kazetách, které byly bůhví kolikáté kopie z bůhví kolikáté kopie. A jak to tak u pirátských kopií bývá, přebal s fotografií interpreta, názvem alba a dalšími věcmi typickými pro přebal tam nebyl. Mámin známý a jeho vrstevníci tudíž znali Karla Kryla jen podle jeho zvučného hlasu a podle jeho rebelujících písní.

A tak se v jejich hlavách zrodil nový Karel Kryl. Byl to mohutný vlasatec, někdo jako Jaroslav Hutka. Tak v té době logicky vypadal někdo hodně zakázaný.

Jaké pak bylo jejich překvapení, když viděli skutečného Karla Kryla – byl to drobný, ostříhaný pán s knírkem. Civilněji snad už vypadat nemohl. A to je právě to kouzlo neviděného.

Když se vás zeptám: „Jak vypadá básník?“, co se vám vybaví jako první? Někomu se možná vybaví Oscar Wilde na portrétní fotografii, hledící se zamyšleným výrazem ve tváři do levého horního rohu snímku. Někomu se možná vybaví brýlatý intelektuál čtoucí Literární noviny kdesi v literární kavárně. Někomu se vybaví dekandent, který v opiovém doupěti popíjí absinth. Všechny ty představy mají něco do sebe, ale jako celek jsou špatně. Básník[1] totiž může vypadat, jak chce. To je to kouzlo neviděného.

Básník napíše báseň, ale právě ve chvíli, kdy vy na baru platíte útratu. Můžete si všimnout, že si něco poznamenal, ale to vám nezaručí, že se rodí báseň. Poznámka může být klidně jen „koupit kapesníky“.

Poslední dobou se mi nějak přemnožily povídky, které se alespoň částečně odehrávají v autobuse. Důvod je prozaický – píšu především tam.

Přemýšlel jsem, kolik z mých spolucestujících si toho všimlo. Ale kolik z nás by napadlo hledat spisovatele zrovna v autobuse? Upřímně řečeno, ani mě ne. A přitom nejsem ani první ani poslední, kdo psal v autobuse nebo ve vlaku.

Jedno z oblíbených tvrzení populární vědy je, že mávnutí motých křídel na Haity rozpoutá hurikán ve střední Evropě. Ačkoliv to může znít přitaženě za vlasy, je to založené na skutečné historce z oboru předpovědi počasí[2]. Ale nemusíme chodit na Haity, hezká holka v autobuse inspiruje básníka sedícího o tři místa za ní a ani o tom sama neví.

I když nepíšete, přesto ovlivňujete světovou literaturu, a to si pamatujte.

Mikoláš Štrajt, zakladatel

[1] Básník může být také žena, i když já osobně používám spíše termín básnířka.

[2] Při vývoji předvídání počasí pomocí počítače totiž někomu „ujela ruka“ při zadávání údajů o tlaku vzduchu. Opakovaná předpověď se tak navzdory použití stejného programu zcela lišila. Výchozí rozdíl tlaku vzduchu odpovídal pravě onomu pomyslnému mávnutí motýlích křídel.
Teď už jistě chápete, proč jsou si meterologové ve svých předpovědích vždy tak jisti.

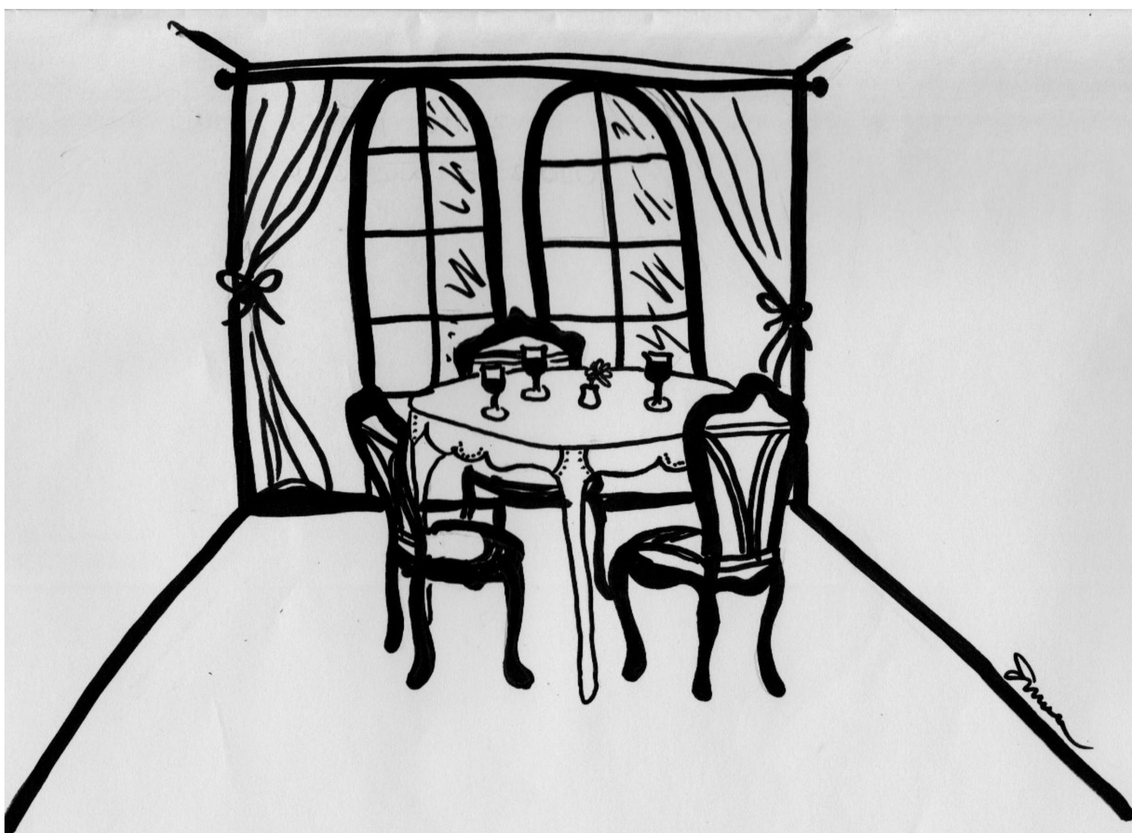
Můžete si všimnout, že si něco poznamenal, ale to vám nezaručí, že se rodí báseň…

Obsah

Neslyšný kočkopes * číslo 2014/1 * www: **kockopes.tumblr.com**
Redakční rada: David Hromádka a Mikoláš Štrajt * Redakční e-mail: neslysny.kockopes@gmail.com
Ilustrace: Dominika Izáková * Korektury: David Hromádka * Sazba: v programu ConTEXt Mikoláš Štrajt

Příjmáme příspěvky do příštího čísla!

[3] viz http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/cz/

Já, Džon a Billi jsme seděli u jednoho stolu už jako malí kluci...

Seděli jsme u jednoho stolu

Magda Štrajtová

Já, Džon a Billi jsme seděli u jednoho stolu už jako malí kluci. U jednoho stolu už sedíme dlouhých čtyřicet pět let. Samozřejmě, každý má svoji rodinu, ale stejně pořád sedíme u jednoho stolu. I když každý z nás chodil do jiné školy a žil jinde, stejně jsme seděli u jednoho stolu. Jak je to možné, to se sám sebe taky ptám. Ale je zajmavý, že když si povídám potom s Džonym a Billem, oni mi vždycky říkaj, že byli doma a seděli u stolu s náma. Já nevím, jak je to možný, ale vždycky, když jeden z nás sedí u stolu, tak ty druhý dva sedí u stolu s ním. A přitom jeden třeba doma hlídá děti. A druhý je třeba v práci, ale stejně vždycky s tím třetím seděj u stolu. Taky je zajmavý, že když byl Billi v nemocnici, tak stejně seděl s náma u jednoho stolu a vypadal zdravě. Přitom ho z nemocnice nepustili na krok. A i kdyby, stejně by se nemoh' rozpůlit. A tak to bylo pokaždý, až do dneška.

Dnes jsem si sednul ke stolu, akorát Džon a Billi tam se mnou už neseděli. Proč, to bohužel nevím. A pak jsem jim zavolal, ale bohužel jsem se jim nedovolal. A pak mi zavolala Džonova žena a řekla mi smutnou zprávu, že Džony umřel. A pak jsem zavolal Billovi a řek' jsem mu, že Džony umřel. Billi byl smutný a já samozřejmě taky. A od tý doby, co Džon umřel, jsme s ním už u jednoho stolu nikdy neseděli. Proto už možná u jednoho stolu nesedíme s Džonym. Seděli jsme u jednoho stolu dlouhých čtyřicet pět let všichni. Ale ted už sedíme u jednoho stolu bohužel jenom my dva bez Džonyho. A to je konec tohoto smutnýho příběhu.

Předzvěst

JANA NAGYOVÁ

Hrobové ticho ovládá chemickou laboratoř. Světla pouličních lamp pronikají vysokými okny do místnosti, v níž jejich odraz narušují zářivky. Tři studenti, sedíce v hloučku, usilovně dokončují zadanou práci.

„Vyšlo vám to stejně?“ ptá se černovláska svých spolužáků. Unaveně si prohrábne dlouhé vlasy a vydechne. Společně s dvěma chlapci sedí na dřevěných lavicích a nepřítomně hledí střídavě do notebooku a do několika papírů.

„Jo, mně jo, co tobě?“ obrátí se modrooký, dvacetiletý mladík na svého kamaráda, jenž souhlasně pokývá hlavou.

„Taky. Skvělý,“ oddechne si, odhodí propisku a opře si hlavu o opěradlo lavice.

„Tak jo, konečně můžeme jít domů, doufám, že bude ten prudič spokojenej,“ odsekne znaveně dívka a zakroutí hlavou.

„Taky doufám, jestli ne, tak mu to omlátím o hlavu,“ vyhrožuje naštvaně jeden z chlapců.

Jeho přátelé se potutelně ušklíbnou. „Vytiskneme to, zanesu mu to a půjdem. Kolik je vůbec hodin?“ otáže se.

„Ty vole, půl desáté.“ Zděsí se dívka a schovává mobil zpět do kapsy od džínů.

„Já to balím, jdeme, ne?“ vyhrkne chlapec v očekávání souhlasu.

Tři přátelé si balí své počítače a další věci do batohu a hlasitě se smějí. Poklidnou noc, zdá se, by nemělo nic narušit.

„Tak jo, zhasínám, máte všechno?“ zeptá se dívka s rukou položenou na vypínači. Jakmile zhasne a zavře dveře, společně s přáteli se ohlédne do dlouhé, potemnělé chodby. Nízký strop, úzký prostor a zastaralé, dřevěné, polorozpadlé vestavěné skříně a úschovny působí strašidelně. Nepravidelně blikající zářivky tísnivou atmosféru ještě podtrhují. Dívka naprázdno polkne.

„Nikdy jsem si neuvědomila, jak to tu je děsivý,“ zasykne třesouc se.

„Ty jsi strašpytel,“ utahuje si z ní vysoký, hubený blonďák a posměšně se zasměje.

Černovláska nechá jeho ironickou poznámku bez odezvy.

„Tak já mu to jdu zanést, jděte k východu, doženu vás,“ navrhuje modrooký muž.

Chlapec s dívkou souhlasí. V jedné z chodeb se rozdělují. Jakmile stojí blonďák s kamarádkou u vrat, jež vedou do další chodby s východem ze školy, nervózně přešlapují.

„Kde je? Jestli tam profesor není, tak snad na něj nečeká,“ hlesne naštvaně blonďák. „Jdu za ním, aby šel. Nebudeme na něj čekat.“

„Jdu s tebou,“ přidává se dívka.

„Bojíš se, co?“ utahuje si z ní.

Dívka se mlčky zamračí. Jakmile oba vyjdou po schodech do třetího patra, spatří, že chodbu, ze které před chvíli vycházeli, ovládla tma. Blikající zářivky zřejmě už doblikaly.

„Kde je ten Ondřej?!“ odfrkne nervózně blonďák.

„Třeba potkal profesora a společně někam šli,“ snaží se ho uklidnit černovláska, která nejistě přešlapuje na místě.

Muž nechá její poznámku bez odpovědi a vydá se černočerné chodby. Dívka ho neochotně následuje. Po pár krocích se nejistě ošívá. Zastaví se a přešlapuje na místě.

„Co to děláš?“

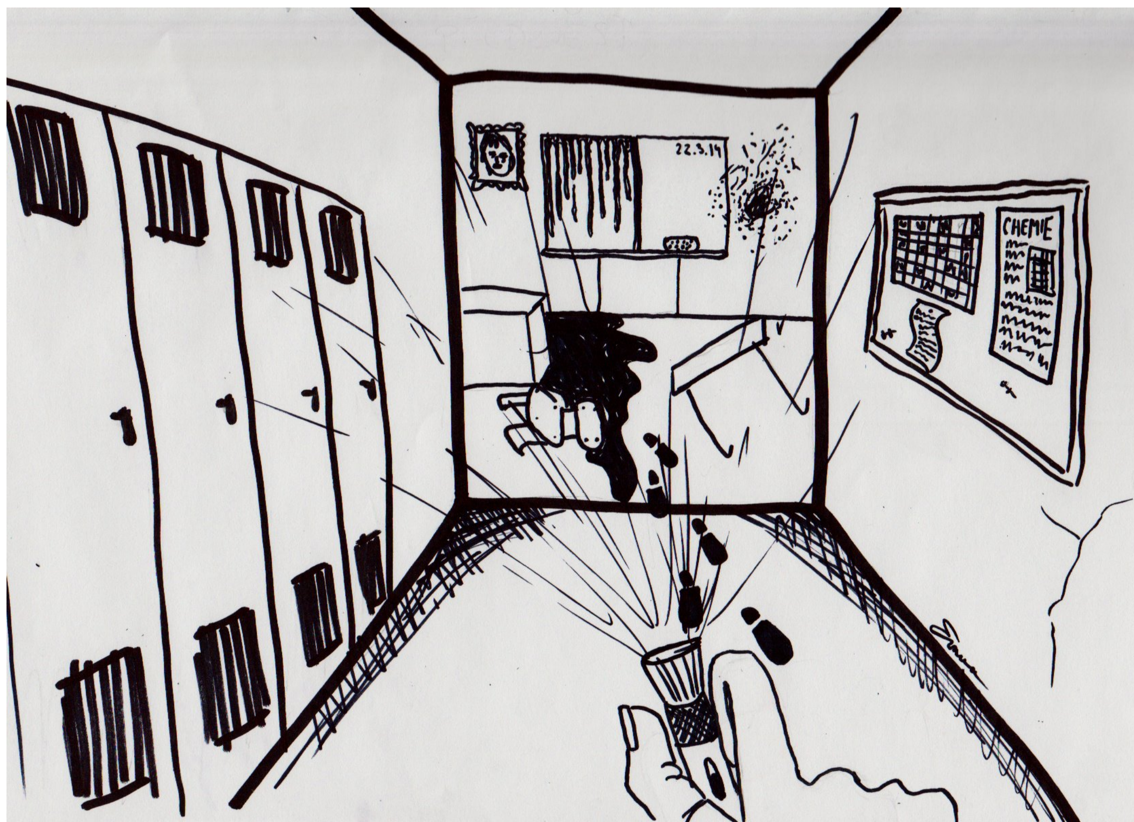
„Necítíš na zemi něco vylité?“ svraští obočí a pohlédne na zem.

„Ty vole, co to je?“ špitne nechápavě a snaží se neznámou tekutinu smýt z podrážek.

Vysoký blonďák poklekne a třímá tekutinu mezi prsty.

„Kurva," zařve a šokovaně odstupuje několik kroků do prostoru. „To je krev." Znechuceně si otírá prsty o zeď. V mžiku sundává batoh a začne v něm něco hledat. Po chvíli vytahuje svazek klíčů, na nichž má připevněný malý laser. Nastaví dívce ruku, která se jí chytne a posvítí do chodby. Oba přátelé ruku v ruce následují bílé, nejasné světlo.

* * *

Nastaví dívce ruku, která se jí chytne a posvítí do chodby...

* * *

„Pane Bože," vykřikne zděšeně dívka a odvrací se. Ruce si dá před pusu, neboť jí je na zvracení.

„Ježíši Kriste," vyhrkne s hrůzou v očích blonďák, jakmile oba spatří na zemi mrtvé tělo svého přítele v kaluži krve.

„Nechoď k němu," uchopí dívka chlapce za paži a s pláčem se ho snaží zastavit.

Ten jejich rad nedbá a dojde blíže k příteli. Dívka ho nenásleduje. I on se nyní znechuceně odvrací a naprázdno polkne.

„Ondro, Ondro, proboha, co se mu stalo?" táže se černovláska a chystá se k tělu přiblížit.

„Zůstaň tam," zastaví ji přítel, „má podřezané hrdlo," špitne a opět polkne.

Dívka dál zaraženě stojí. Zrychleně oddechuje a snaží se zachovat si chladnou hlavu.

„Co budeme dělat? Musíme zavolat policii."

„Ne," přistoupí k ní vysoký muž, „žádná policie. Budeme hlavní podezřelí," posvítí jí do obličeje. „Jdeme pryč," uchopí ji za ruku.

„Musíme zmizet."

„Ale co Ondra? Nemůžeme ho tu tak nechat?" vyšiluje hystericky v slzách černovláska.

„Teď už mu nepomůžeme," odsekne chlapec a pohrdavě si odfrkne. „Poslouchej, nic jsme neviděli, rozumíš? Ať to udělal kdokoliv, ještě tu někde je, chceš být další a čekat, až se ti stane to stejné?" pohlédne jí s vyděšeným výrazem do zelených očí.

Dívka si utře slzy, přestože jejich proud nemůže zastavit a souhlasně, ač neochotně pokývá. Chlapec ji pohladí po vlasech.

„Super, tak jdeme."

Vezme přítelkyni za ruku a svítíce si laserem na cestu zděšeně prchají k východu. Jaké je jejich překvapení, když vrata z tvrzeného skla, kterým před chvíli prošli, jsou zamčená.

„Do hajzlu," zařve blonďák a vztekle jimi škube.

„Bože, my tady umřeme, někdo nás zabije, my tady zdechnem," propadá hysterii dívka. Úděsný výraz v její tváři podtrhuje vodopád slz. Zaboří prsty do rozcuchaných vlasů a sesype se na zem. Blonďák se k ní skloní.

„Diano, podívej se na mně, uklidni se. Neumřeme tady. V téhle části se nachází sklad nářadí, jdeme tam a najdeme něco, čím se dají ty dveře rozbít, rozumíš? Uklidni se, to bude dobrý," pokouší se přítelkyni uklidnit.

Černovláska, sice nepřesvědčená jeho výroky, souhlasí. Blonďák vyzve přítelkyni a společně se vydají do přízemí. Jak smyslů zbavení sbíhají co nejrychleji po schodech tři patra. Muž se pokouší temné chodby alespoň trochu osvítit laserem. Dívka, ačkoliv přítele následuje, myslí na vraha, který tak bezcitně zbavil jejich přítele života. Jakmile oba stojí před oprýskanými dveřmi s nápisem „Sklad", vytrhne blonďák z popruhu hasicí přístroj a snaží se jím rozbít kliku od vrat. Podaří se. Posvítí dovnitř.

„Na, vezmi si to," podává dívce železnou lopatu na sníh a sám si bere krumpáč.

„Proč mi to dáváš?" ptá se nechápavě Diana. „Tímhle chceš rozbít tvrzené sklo?"

Její přítel jí věnuje mrazivý pohled pln děsu a nenávisti. Dívka pochopí, že na dveře to nářadí nemají. Opatrnými kroky procházejí dveře za dveřmi. Černovláska pomalu následuje vysokého blonďáka, a společně prohledávají místnost po místnosti. Další učebna, další a další. V každé z nich se může skrývat nebezpečný vrah a oni, místo aby se schovali, jdou na něj s lopatou a krumpáčem. Nyní prohledávají učebnu, ve které nedávno ještě všichni tři pracovali na společném projektu.

„Počkej tady, je to poslední učebna na tomhle patře. Hlídej chodbu," přikáže ji blonďák a sám s laserem v puse vstupuje do chemické laboratoře.

Dívka pevně svírá zpocenými, třesoucími se dlaněmi lopatu a je připravena zaútočit. Obezřetně kroutí hlavou. Dokud vidí pohybující se světlo laseru, ví, že její přítel je v pořádku.

„Radku, co tam děláš tak dlouho?" zasykne. „Radku?" nahlédne do černočerné místnosti. Kapky potu jí smáčejí obličej, srdce cítí až v krku. Končetiny má ztuhlé, nedokáže se pohnout.

„Radku, jsi tam?" křikne do laboratoře. S obranným postojem opatrně vstupuje dovnitř. Před sebou drží lopatu, ačkoliv nevěří tomu, že by ji zachránila. „Radku, to není sranda, ozvi se." Náhle do něčeho kopne, co se kousek odkutálí pryč. Diana se opatrně shrbí a rukou hmatá po zemi. Na zemi leží Radkův laser. Dívka zrychleně dýchá. „To ne." Třesoucí dlaní posvítí před sebe, když ze sebe vydá smrtelný výkřik děsu. Natolik šokovaná a k smrti vyděšená upustí laser, který zmizí neznámo kam. Na jedné z lavic spatří Radkovo probodnuté zakrvácené tělo. Proud krve kape na nové linoleum. Diana odhodí lopatu a klopýtavě vystupuje z místnosti. Zastaví ji až vestavěné dřevěné skříně na chodbě, o které se opře a zhroutí na zem. Propuká v lítostivý, děsivý, hysterický pláč. Objímá si paže a smířená s krutým osudem sedí na studené zemi.

„Proboha, ne. Co se to děje. Kdo je to? Kdo to udělal? Teď jsem na řadě já, proboha. Pane Bože," koktá zrychleně, sotva popadá dech. Náhle její přerývané nářky přerušují pravidelné kroky, které se k ní

blíží zleva. Dívka okamžitě umlkne. Vytřeští oči a pohlédne doleva. Co nejtišeji se plazí po zemi co nejdále od doléhajících kroků. Zády však narazí na zamčená dřevěná vrata, jež z druhé strany spojují druhé a třetí patro. Diana se přitiskne k vratům. Kolena si přitáhne k hrudi a kníkavě naříká. Ze tmy se náhle vynoří mužská zavalitá postava. Diana pozvedne zrak.

„Profesore, proč?“ špitne. V jeho ruce spatří zakrvácený nůž.

* * *

„Proboha, uf…byl to jen sen…byl to jen sen….,“ oddechuje černovláska v posteli. Otře si zpocené čelo a posadí se. „Pane Bože, to byl humus. Uf…Diano, uklidni se, byla to jen odporná noční můra. Už dobrý,“ říká si pro sebe. Vstane a zamíří do koupelny.

Už z tramvaje vidí před školou stát plno blikajících policejních světel. Svraští obočí. Jakmile tramvaj zastaví, dívka vybíhá z vozu a zvídavě zamíří ke vchodu do školy. Policisté odmítají dovnitř kohokoliv pustit. Profesorský sbor i studenti postávají venku za policejními zátarasy. Většina z nich hystericky brečí.

„Kristo, co se děje?“ otáže se černovláska své přítelkyně, kterou přes dav vyšilujících lidí našla.

„Ach Diano,“ vyhrkne plačtivě a dívku obejme. Diana jí objetí opětuje, avšak nemá ponětí proč. „Ty to ještě nevíš?“ táže se Kristýna.

„Co mám vědět?“

„Radek s Ondrou…,“ začne. Slzy se jí opět derou do očí, „oni…oni jsou mrtví,“ vyhrkne a nový proud slz utře do promočeného kapesníku.

„Co? Co to povídáš? Co se stalo?“ šokovaně se zeptá Diana a odstupuje od kamarádky.

„Včera v noci tu zůstali a dodělávali něco do chemie. On…on je zabil,“ sykne a utře si tváře. Vypadá, jakoby se měla každou chvíli zhroutit.

„Kdo?! Kdo je zabil?“ křikne černovláska a s přítelkyní zatřese. „Tak mluv!“

„Profesor Nowak. Jednoho podřízl a druhého probodl,“ vykoktá, „ sám se pak v kabinetě zastřelil.“

Dívka se šokem v obličeji vystupuje z davu. Zhroutí se na zem a vkládá obličej do dlaní. Hlavou ji proletí jediná slova.

„Ten sen…měla jsem jít s nimi, ale nešla jsem. Měla jsem tam s nimi umřít."

„Vy jste slečna Moranová?“ uslyší nad sebou přísný, mužský hlas. Diana zvedne hlavu, utře slzy a nejistě upře zrak na vysokého, nemilosrdně vyhlížejícího asi čtyřicetiletého muže, v obleku a dlouhém kabátu, jenž si ji zkoumavě prohlíží. Diana se postaví a pokývá.

„A...ano,“ odvětí přerývaně s notnou dávkou nejistoty.

„Jsem komisař Ritý. Mám na vás pár otázek. Pracovala jste s profesorem Nowakem a těmi dvěma mrtvými?“ pokračuje stejně přísně muž.

„Ano.“

„Pojďte se mnou,“ vyzve ji a bez jediného náznaku zájmu se otočí s rukama v kapsách.

Vystrašená černovláska jej nechápavě následuje. Cítí na sobě nechápavé pohledy všech přihlížejících zvědavců.

Diana se náhle ocitá v profesorově kabinetu pouze s pohrdavě vyhlížejícím komisařem Ritým. Jeho muži stojí přede dveřmi a mají přísný zákaz kohokoliv pouštět dovnitř. Diana, ač překvapená a vyděšená, nedokáže přestat myslet na svůj dnešní sen. A byl to jenom sen.

„Na čem jste s profesorem pracovali?“ táže se a zapálí si cigaretu.

„Na svých diplomových pracích,“ špitne dívka sedíc v nepohodlném rozsedlém křesle.

„Co bylo jejich obsahem?“ uhodí na ni. Diana svraští obočí a odtáhne se.

„Co to má společného se smrtí mých přátel?“ naštve se a zamračí. Nechápe, kam svými otázkami ten nepříjemný chlap směřuje. Komisař tipne cigaretu a zašklebí se.

„Prý jste studovali genetiku a od kolektivu jsem slyšel, že profesor byl tak trochu podivín," objasňuje, čeho se jeho otázka týká. „Vy tři jste prý byli nejlepší a často s vámi probíral i své soukromé výzkumy, nemýlím-li se."

Dianu rozčiluje jeho přílišná sebejistota. Netuší, odkud tohle ví, ale zapírat nemělo cenu.

„Jsem snad podezřelá nebo co?!" zvýší hlas. „V noci jsem byla doma, mám na to svědky," obhajuje se a zároveň se snaží odejít od tématu.

„Nejste podezřelá," uchechtne se, očividně pobaven dívčinou horlivostí. „Chci vědět, na čem jste pracovali. Znáte od toho kód?" uhodí na ni se zlověstným výrazem v očích a ukáže na malý, ocelový sejf, v rohu místnosti.

Diana naprázdno polkne. Pokouší se udržet si kamennou tvář a nadále předstírat, že o ničem nemá tušení. Záporně zakývá. Komisař sklopí hlavu a unaven dívčinou viditelně hranou naivitou vyjde z kabinetu. Jakmile se za dívkou zavřou dveře, přiskočí k sejfu a bez sebemenších problémů zadá desetimístný číselný kód. Ocelová dvířka se otevřou. Diana se horlivě přehrabuje horou dokumentů, až najde ten pravý. Letmo jej očima přečte.

Pokus 25. Dnes mi není dobře. Včerejší dávka ve mně vyvolala nepředvídatelné reakce. Celé tělo zachvátily nesnesitelné křeče a pot, jenž doslova štípal. Na chvíli jsem ztratil vědomí. Nemám ponětí na jak dlouho, ale jakmile jsem se probudil, vše kolem mne bylo zničeno. Předpokládám, že jsem to udělal já, v záchvatu náhlého nevědomí a duševního rozpolcení. Zbytek dne se nic nestalo. Do příštího pokusu přidám více séra zn. XY257.

Nevím, kolik pokusů ještě musím provést, ale věřím, že jednou lék na rakovinu získám.

Pokus 26. Mé předpoklady byly špatné. Jsem od svého cíle dál, než jsem si myslel. Všechno je špatně. Po přidání séra XY257 jsem sice vědomí neztratil, ale stalo se něco mnohem horšího. Mou mysl a tělo zachvátila náhlá neočekáváná brutalita, kterou jsem musel ukojit. Nyní jsem se nespokojil pouze s ničením, ale uchýlil jsem se k dvojnásobné vraždě. Bože, to jsem nebyl já. Zabil jsem je oba, aniž bych to chtěl. Nedokázal jsem ovládat své konání. Cítil jsem se uvězněn ve vlastním těle, které žije vlastním životem. Jak bych dokázal s pocitem viny žít? Bože, odpusť. Chtěl jsem jen lidem pomáhat, ne je zabíjet. Sérum XY257 musí být zničeno a já zapomenut. Jestli tyto řádky budeš číst, Diano, neboť ty a ti chlapci jste jako jediní znali kód k otevření sejfu, znič ten ďábelský lék a s ním i tento dokument. Nikdo se nesmí dovědět, na čem jsme pracovali. Zničil jsem život sobě i tvým přátelům. Nedovol, abych ho zničil i tobě. Sbohem a ještě jednou, prosím, všechno znič.

Telepatická

Mikoláš Štrajt

Básník a bezdomovec k sobě nemají zas až tak daleko. Ne, nemyslím toho básníka, co se jmenoval Bezprizorný, myslím spíše ten pocit. Jde čistě o institut trvalého bydliště, ani básník ani bezdomovec ho nemají. Básník žije všude, bezdomovec taky i když ho počasí nutí zalézat pod mosty.

Přes tohle všechno jsem neměl chuť sdílet nádražní čekárnu s bezdomovci. Byl čas, byla zima, peníze nebyly, tak jsem se rozhodl se trochu projet. Čistě jen proto, abych se zahřál – jako bezdomovec. Druhý důvod byla ta vůně dálek – měl jsem tímto způsobem projetu většinu města. Znal jsem město dobře, alespoň natolik dobře, nakolik ho z okýnka autobusu poznat šlo.

Náměstí Pařížské komuny – typické pro náš svět – ulice a náměstí si pojmenováváme po osobnostech a historických událostech, abychom pak nevěděli, kdo nebo co to bylo. Šlapeme po vlastní historii. Ale není to vlastně jedno? Snad ano, pro většinu lidí jsou to jen názvy. Stejně tak pro mě bude Náměstí Pařížské komuny to místo, kde přistoupila TA holka, nehledě na to, co to vlastně Pařížská komuna byla.

A stejné je to s autobusy. Když někoho v knize přejede tramvaj, nedozvíte se obvykle, jaká tramvaj to byla. Autor knihy se obvykle spokojí s tím, že napíše, jakou měla barvu nebo jaké nesla číslo linky. K tomu, aby uvedl výrobce, nebo dokonce typ, se však nemá. Je to jednoduché – spisovatelé obvykle nebývají odborníci na veřejnou dopravu a pak, jak by řekli kritici, je to nepodstatný detail, který není součástí příběhu. Někdy to však součástí příběhu je. Ne každý autobus má totiž sedadla uspořádaná stejně nudně v řadách za sebou.

Ba naopak – konstruktéři moderních autobusů se totiž zřejmě předhánějí v tom, kdo vymyslí originálnější uspořádání sedaček. Vezměte si třeba takový SOR City NB 12 – ten má uprostřed dvě vyvýšené sedačky umístěné mezi dveřmi, otočené koleny do středu autobusu. Naproti těmto vyvýšeným místům je prostor pro kočárky. Za prostorem dveří na vnější straně vyvýšených sedaček se nachází plexisklo a těsně za ním dvě místa k sezení.

Tam sedávám rád. Plexisklo přede mnou mě chrání před povětrnostními vlivy, ale zároveň je přes něj dobře vidět. Seděl jsem tam i ten podvečer.

Autobus klesal od Rajského dvora pomalu, ale jistě k řece.

Hele – ten dům pod pekárnou už dostavěli. A zdá se, že tam dokonce i někdo bydlí. No bylo načase, už tady stál rozestavěný tři zimy.

Na Náměstí Pařížské komuny už čekali cestující na zastávce. Přistoupil jeden dědek, dva kravaťáci a jedna mladá holka. Posadila se naproti mě, také za plexisklo, akorát proti směru jízdy. Dělila nás dvě plexiskla, dva dveřní prostory a ony dvě vyvýšené sedačky, ale viděli jsme na sebe dobře. Autobus vyjel.

Hele, tady taky otevřeli kebab, to se ti Turci nějak rozmnožili. To je asi třetí, o kterým vim.

Oči mi sklouzly zpátky do autobusu a spočinuly na mé spolujezdkyni. Koukala na mě.

Nečum.

Byla docela hezká – podmanivé hnědé oči, slušivý červený baret a kostkovaný kabát. Měla nějaké zvláštní kouzlo, ale jinak vypadala celkem průměrně.

* * *

Byla docela hezká – podmanivé hnědé oči, slušivý červený baret a kostkovaný kabát. Měla nějaké zvláštní kouzlo, ale jinak vypadala celkem průměrně.

* * *

Nečum. Jé, to byla Valérie!

Otočil jsem se z okýnka: V záblesku jsem nahlédl do jakési kavárny, kde seděl u výlohy mladý pár, ale autobus rychle ujel dál. Za oknem se teď míhaly výlohy Křížové ulice.

V tu chvíli mi to došlo – vždyť já žádnou Valérii neznám! Otočil jsem se do autobusu.

Holka sedící naproti mě teď koukala z okýnka.

Jé, tyhle boty si pak musím koupit.

A za oknem projela výloha jakéhosi obchodu s dámskou obuví.

Já asi slyším její myšlenky, projelo mi hlavou a další její myšlenka mi to potvrdila.

Jé! já nechala puštěnou digestoř! Stojí mi to za to se vracet? Snad ani ne...

Další zastávka – Ústřední archiv. Přistoupil vousáč, stoupnul si do prostoru pro kočárky, opřel se o tyč a vytáhnul čtečku. Autobus minul budovu archivu.

Taková hnusná budova, tam bych nechtěla pracovat.

V tomhle jsem s ní byl zajedno. Ústřední archiv je skutečně mimořádně hnusná budova. Architekt byl asi Vogon.

Autobus projel po Železném mostě. Světla města se odrážela v řece a já si opět potvrdil, že byly žárovky vynalezeny proto, aby se mohly odrážet v řece. Řeka tu totiž byla před žárovkami.

Přejeli jsme okolo automatu svět, kde blednoucí prodavačky nabízejí chlebíčky pamětníky. Autobus vjel na druhý břeh – do Podhradí.

Tady bych teda nechtěla bydlet, projelo hlavou mé spolujezdkyni.

Ale Podhradí nebyla zas tak špatná čtvrť. Svou pověst si držela především setrvačností, už zde nebyly tak časté loupeže, dokonce i místní domobrana už ukončila svou činnost a její členové se stali řádnými fotbalovými fanoušky, kteří jedí na utkání párek v rohlíku se svými syny.

Zastávka U Lípy, kde pochopitelně už dávno žádná lípa není. Vousáč přestoupil na tramvaj a jeho místo zaujali školáci. Ke mě si sedl nějaký starý pán.

Příští vystupovat, projelo té holce hlavou.

Líbíš se mi, líbíš se mi, líbíš se mi, začalo mi hrát hlavou jako kolovrátek a mé oči opět spočinuly na mé spolujezdkyni. Hlavou mi šrotovala otázka, zda ji mám oslovit. Holku, které můžu doslova „číst myšlenky“, přece nepotkám každý den.

Ale na druhou stranu zde působila ta síla, která umožňuje, aby se v tak hustě osídlených metropolích člověk cítil mnohdy osaměleji než v kdejakém Vypadákově.

A zatímco autobus míjel továrnu na výrobu klikových hřídelí, rozhodl jsem se: Oslovím ji telepaticky.

Líbíš se mi, líbíš se mi, líbíš se mi, zněl znovu kolovrátek v mé hlavě.

V tu chvílí zdvihla oči, nejprve se tvářila udivěně.

Sluší ti to.

Pak se stydlivě usmála a vstala. Její zastávka se blížila. Ačkoliv měla dveře přímo u sebe, přešla ty dva metry k dveřím mým a podívala se na mě z boku.

Ale do očí bys mi to neřekl? Zněla její myšlenková výzva.

V tu chvíli jako kdyby se protrhla hráz myšlenek v mé hlavě a valila se vlna nápadů s třískami z antických filozofů. Myšlenky se valily jedna přes druhou až nakonec zůstala jen jedna jediná – NE!

V tu chvíli se ta holka rozesmála, až to přišlo ostatním cestujícím poněkud divné, a vystoupila na zastávce na Zatahovací ulici.

Nikdy jsem nebyl telepat, neviděl jsem auru ani duchy. Vždycky jsem byl spíše skeptik, tak jsem se snažil si tuto divnou příhodu nějak vysvětlit. Vysvětlení přišlo, jak to tak v moderní vědě bývá, z úplně jiného oboru – z radiotechniky. Určitě už jste slyšeli o těch dnech, kdy jsou dobré atmosférické podmínky. Kdy v chalupě u Nového Boru naladíte rádio Taškent. Zřejmě to byl jeden z těch dní, akorát se tehdy místo rádia dobře ladily myšlenky.

Nikdy jsem pak už nic podobného nezažil. Zmíněnou holku jsem pak ještě jednou potkal ve vlaku na Východním nádraží, ale tehdy už jsem její myšlenky neslyšel. A možná, že je to tak lepší.

Myšlenky nejsou ke čtení, ke čtení jsou knihy.

FINIS

Les na Maaru

Kateřina Hrabánková

Roztahují se všude. Pracky toho tvora nazývaného Aliance. Její úředníci už dokážou šmírovat každého, na vzdálenosti od stařenky Země vůbec nezáleží. Dokážou do vás nacpat bandu nanitů, těch mikroskopických robotických hajzlíků, špiónů, budou s vámi všude a nahlásí i to, co si čtete na záchodě. A taky vás můžou léčit a vyléčit, nebo odpravit, to záleží na programu a choutkách toho, kdo je do vás dostal.

Nevyhovuje mi to. Nemám ráda, když mě někdo špehuje. Nemám ráda, když mi někdo věnuje pozornost. Vždycky to spíš vede k tomu, že mi vrazí pár facek, než k tomu, že mi koupí misku polívky.

A proto jsem tady. Na nejzapadlejším šutru poletujícím vesmírem. Tedy pardon, planetě se jménem, co ani nestojí za řeč. Ale jestli chcete, je to Maarr. Asi ho objevil nějaký tuberácký astronom a jeho chrchlání si omylem vyložili jako název.

Jsme tu, já a pár naprostých nebožáků, abychom to tady zplanýrovali, jak jen to půjde. Tak jak jsme prý oddělali Zemi, tak jako jsme odpravili Hora, jako hodně dalších, který mě taky moc nezajímají, protože se na nich špatně žije, jsou to mrtvý kusy skály, ne jsou to ohromný pískoviště, kde zůstali už jen poslední tvrdohlavý cvoci nebo největší zoufalci.

Celý lidstvo je posedlý stromy. Nikdy jsem nepochopila, proč. Víte, na těch pár planetách, kde jsem se krátkodobě vyskytla, to byly takový neduživý chudinky, hubený a docela blízko smrti, žádná krása a žádný užitek. Teda pro mě. Jo, pár míst znám, kde mají víc stromů pohromadě a říkají tomu lesy. A většinou ty lesy jsou za tlustou vysokou zdí a motá se tam spousta dobře živených a dobře cvičených chlápků s omračovačema. A když si chcete ten zelený skvost okouknout, naperou do vás víc, než povolenou dávku elektriky. Možná proto, že dřevo je docela slušný platidlo. Mít les, jste pracháč.

No a tady si tu jen tak roste ohromný jmění. A nejsou to žádný mrňavý ubožátka a ani ty pracháčský lesy nestojí proti tomuhle za nic. A co my s nima děláme? Kácíme je. Pěkně kousek po kousku, podřezáváme jim krky a vraždíme je. Je mi to celkem fuk. Lidi se taky vražděj, zvířata vraždíme, tak co si lámat hlavu s nějakým zeleným roštím. Tedy, máme tu jednoho chlápka, co pořád blábolí o kyslíku a biosféře, ale stejně tu je a dělá to samý co my.

„Běž se zapsat do knihy!"

Den jako vyšitý. Člověka nenechají v klidu odpočinout.

„Jasně, Velkej fousáči!"

Vážně je velkej a fousatej, takový jsou tu všichni, ale Jula hrozně zlobí, když mu tak říkám, takže si to dost užívám a oslovuju ho tak pořád.

Dosedl vedle mě, ve snaze se družit. Poznala jsem to podle toho, jak soustředěně se snažil najít téma ke konverzaci. Nakonec ho našel.

„Koukej, Red, nemůžeš bejt pořád mimo. Nechceš s nikým mluvit, mračíš se. Měla bys bejt trochu společenštější."

Neměl si vybírat tohle téma. Dost na tom, že mi říkal Red. Jo, mám červený vlasy.

Zavrčela jsem cosi neurčitého a zvedla jsem se ze země, která byla pokrytá příjemně měkkou trávou, ta zelená věc je dost pohodlná a navíc vůbec nepráší. Tuhle taky pracháči za tou svou zdí nemají. Vsadila bych se, že jim tam živoří něco neduživýho, pichlavýho. Podle Kyslíka ji tady taky zničíme.

Kniha je elektronický deník, který je nutný pravidelně krmit informacemi. O tom, co jsme dělali a taky vás proklepne, jestli nemáte třeba mor nebo krupičnatku, něco, co by vyvraždilo všechny okolo, čímž by přišla firma o dost peněz. Není nejlevnější poslat novou loď do takový dálky.

Neměla jsem Knihu ráda. Jednou jsem se na to jejich hlášení a buzeraci vykašlala a ten křáp spustil poplach. Od tý doby mi to Jul připomíná každej večer a já se podvoluju. Randál taky nemám ráda.

* * *

Mohl by to být tichý kšeft, máme tu takový sluchátka, co vám seberou zvuky zvenčí a vpustí jen to, co musí, konverzaci s parťákem, nebo houkačku, co ohlašuje konec směny. Jenže já si ty zatracený krámy sundávám, potí se mi uši a příšerně to tlačí. Navíc mě děsí, stát se hluchou, když kolem mě je neznámá krajina, houštíčka, ohromný rostliny s velkýma zubatýma listama, hustý větve stromů, těch, který se chystáme odrovnat. Mám dojem, že to nějak vědí, podivně se třesou, i když není vítr. Taky polykají rachot pil a drtiček. Nikomu tohle nesvěřuju, je to šílenost, ale šla jsem se před pár dny vyčůrat, nejsem zvlášť háklivá, takže to byl jen kousek od místa, kde jako pominutá vrčela drtička, zalezla jsem jen za jeden strom a bylo po rámusu. Klidný, absolutní ticho, pak nějaký skřehotání a bzučení. Skončila jsem svý záležitosti v rekordním čase a vypadla odsud.

* * *

Přestává se mi tu líbit. Kyslík se zcvoknul. V noci se prostě sebral a odkráčel si to do lesa, jen v tom v čem spával, bez bot a v trenýrkách. Jul se za ním hnal, ale kluk idealistická mu zmizel v podrostu. Koukala jsem na to z okna svojí buňky. Nějak špatně spím, tak mi toho moc neujde. Ale do ničeho se taky nemíchám. Tak mi nebylo příjemný, když Jul začal bušit na moje dveře. Dělala jsem, že ho neslyším. Nepřestával.

„Red! Vím, že nespíš. Musíme ho jít hledat!“ hulákal. Houby musíme. Nevšiml si, jak hnusná ta zelená věc je?

Otevřela jsem rycem a praštila ho dveřma do ramene.

„Hele, nikam nejdu. A ty, jestli máš rozum, taky ne. Tenhle les je divnej. Kyslík tam neměl lézt.“

Koukal na mě nazlobeně, přešlapoval, a myslím, že zvažoval vrazit mi pár facek. To já na lidech poznám, když je tohle napadne. Byl to ale charakter. Neudělal to.

„Když se bojíš, nech to bejt. Jdu sám,“ ucedil. A šel. A já to nechala bejt. Lehla jsem si a nasadila ty ohlušovací sluchátka. Nechtěla jsem nic vědět. Ale taky jsem nespala. Musela jsem na ty dva pitomý chlapy myslet, musela jsem myslet na les, na to, co tam bylo.

Jul ho našel. Uřvanýho, poškrábanýho a potlučenýho. Od tý doby už Kyslík o stromech nemluví tak hezky a hlavně to nedává smysl. Blábolí, kňourá a slintá. Nikdo neví, co se mu tam stalo.

* * *

Nechci chodit na směny. Nechci do lesa, ale nikdy to nepřiznám. Všichni se trochu bojí, po tom, co se stalo Kyslíkovi. Já se bojím hodně. Slyším už ten podivný šepot i přes řev drtičky a pil. Když sáhnu na poražený strom, chvěje se mi pod rukama a vydává zvláštní, skoro lidský teplo. Hnusí se mi to. Po zemi se plazí takový hubený zelený šlahouny, mám pocit, že to roste před očima. Dupu na to, ale asi to přestanu dělat, cítím, jak mi to klouže pod podrážkou a mrazí mě z toho v zádech.

Začaly se mi zdát sny. Létací. Vznáším se nad planetou a koukám se na les. A pak kouká on na mě, mrkne ohromným modrým okem, že jako kámoši a spiklenci. Budím se celá rozklepaná. Už nechci spát.

* * *

Dneska se ke mně na směnu přidal Kyslík. Nemá v lese co dělat, jenže ho taky nemá kdo hlídat v táboře. Brblal si něco pro sebe a sledoval mě na každým kroku.

„Tohle by nešlo. Pleteš se mi. Vezmu tě po tý tvý zcvoklý palici, jestli se někam neusadíš a nepřestaneš se tu motat,“ utrhla jsem se na něj. Podívání na něj není zrovna pěkný, snad by mi ho bylo i líto. Zhubnul a ztratil barvu, je z něj mátoha. Neusadil se, ale držel se o něco dál.

Neměla jsem čas ho pořád sledovat, nějakou chvíli jsem cpala větve do drtičky. Když jsem si dala pauzu, byl Kyslík fuč. Kruci chlap! Kvůli němu jsem vlezla zas mezi stromy, hloub do podrostu, nohy se mi bořily do nějaký břečky. Našla jsem ho, jak si nacpává kapsy velkýma černýma bobkama, nějaký semena asi. Chechtal se a brečel zároveň. Vyvláčela jsem ho ven z lesa a zamkla v jídelně. Později jsem si vzpomněla, že bych mu měla vysypat kapsy a to svinstvo vyházet.

Měla jsem to udělat. Než skončila směna, nebyl už Kyslík ani jídelna. Byl jen nový kus lesa. Sežral ho, vyrostl z něj. Chci odtud pryč! Všichni chceme. Raketa bude naložená za pět dní. Jestli taky nezaroste.

Sny jsou čím dál tím horší. O to víc, že v nich začínám mít les ráda. Jeho modrá očka mě k sobě lákají jako bludičky.

* * *

Dřeme jako blázni. Chceme odletět dřív. Vraždíme, porcujeme, drtíme, nakládáme. Nemluvíme. Ale ticho tu není. Les začal vydávat nové zvuky. Pravidelný tepání a nesrozumitelný šepot. Zdá se mi, že to mluví Kyslík.

Polovinu noci jsem to poslouchala a modlila se, ať toho les nechá. Chlapi jsou hádaví, mrzutý, něco je děsí, tuším, že je to to samý, co straší mě. Zkusila jsem spát pod práškama. Špatnej nápad.

Vzbudila jsem se v lese. V tom nejhustším houští. Podrápaná, kapsy nacpaný černejma bobkama. Něco z toho neřádstva jsem vyházela, ale pak už to nešlo. Ruce se mi třásly jak po celým dni práce s pilou. Navíc jsem si je chtěla nechat. Hrozně moc. Asi hodinu jsem se motala tím roštím, zelený šlahouny pod bosýma nohama mě příjemně hřály. Začínalo se mi to líbit. Potkala jsem Jula. Vůbec mě nevnímal, mě zas bylo celkem jedno, co on tam dělá. Kapsy kalhot měl naditý, věděla jsem čím asi.

* * *

Odletěli jsme. Nikdo nemluvil, nesmál se. Všichni si každou chvilku kontrolovali kapsy. Dělala jsem to taky.

„Víš, že nám to na celnici seberou? Nesmíme nic vozit. Semena už vůbec ne," povídal mi Jul. Myslela jsem, že je na mě naštvanej, asi i byl, ale teď bylo všechno jinak. Na tom, co bylo dřív, nezáleželo. Něco nás změnilo. O tom, co mi povídal, jsem taky přemýšlela a děsilo mě to. Uklidňovalo mě ale, že jsem cítila, jak mě semena tlačí do stehna, že je pořád mám.

Tři měsíce na nejbližší překladní stanici, tři měsíce a mohli jsme z rakety. Kontrola byla důkladná, koukala i tam, kam se slušnej člověk nedívá. Bylo mi to jedno. Jindy by mě brali všichni čerti, ale ne teď. Nezáleželo na tom. Věděla jsem, že nic nenajdou. Že semena mám dobře schovaný.

* * *

Trvalo dlouho, než jsem se dostala na Zem. Když jsem vystoupila z rakety čtvrtý třídy, rozvrzaný rachotiny, už jsem měla povědomí o tom, co mě čeká. Viděla jsem to shora. Rozpukaná, vyprahlá pláň, tu a tam suchý keřík, nebo strom. Ubohá k pláči.

V hale raketodromu jsem potkala Jula a ostatní z Maarru. Pozdravila jsem je, usmála se na ně. Nepřekvapilo mě, že je tady vidím. Taky sem museli. Taky je pronásledovaly sny.

Šla jsem daleko, nechala nanicovatou civilizaci za sebou. Našla jsem si místečko se suchou, žlutou trávou. Slušný plácek pro to, co jsem měla v plánu. Kdesi hluboko pod povrchem byla voda. To bylo dobře. Položila jsem se na zem, teplou a pohodlnou. Jen ta tráva tu nebyla měkká jako na Maarru. Nebe bylo kýčovitě modré. V rukou a v nohou mě zašimralo. Už to začalo. Těžce se mi dýchalo, přesto jsem se cítila spokojená. Poprvé ve svým ubohým životě jsem dělala něco, co mělo smysl.

Semena vyklíčila. Opustila schovávačku v mém těle, rašila na mně. Odolná, bujně rostoucí, naděje pro tuhle skomírající planetu. Naprogramovaná šířit život. Chtělo se mi spát. Moc spát. Víčka mi pomalu klesala, usínala jsem, než se tak stalo, modrá obloha se změnila v ohromné oko. Spiklenecky na mne mrklo.

* * *

Semena vyklíčila. Opustila schovávačku v mém těle, rašila na mně...

Příběh jednoho operátora

Vladimír Němec

2015

Policejní statistika

Podle statistiky za minulý rok, právě zveřejněné policií, stoupl počet trestných činů v průměru o 2,8% oproti předchozímu roku. Alarmující je fakt, že zvýšení nad 3% se projevilo u loupeží, krádeží a domácího násilí. Ředitel policie, JUDr. Jiří Musil, to zdůvodňuje masivním příchodem imigrantů, kteří často páchají právě tuto trestnou činnost. Prakticky nezměněn zůstal počet bankovních loupeží, prováděných organizovanými skupinami, a vraždy na objednávku.

* * *

Nové jméno na trhu mobilních operátorů.

Po třech zavedených mobilních operátorech se na sklonku roku objevilo další jméno Phone-Future (PF). Bude určitě zajímavé sledovat, jak si poradí, když si roky zavedená konkurence již dávno rozdělila trh a on začíná od nuly. Zatím vykročil odvážným, i když trochu překvapivým směrem. Nepodbízí se slevami a bonusy těm, kteří opustí konkurenci, ale rovnou půjčuje mobil k vyzkoušení na tři měsíce zdarma! Během těchto měsíců neplatí zákazníci žádné poplatky ani za přístroj ani za protelefonované hovory! Pokud nebudou spokojeni, mohou kdykoliv během této doby přístroj bezplatně vrátit. Jestliže si ho ale ponechají déle, přechází automaticky na paušální platbu, jejíž výše se neliší od cen konkurence. Neumím si představit, jak PF ekonomicky utáhne obrovský zájem o mobily teď před Vánoci a poté jejich vracení na konci března.

* * *

Mobil jako fenomén současnosti.

Někdy bych se chtěla vrátit zpět, do doby, kdy slovo mobil nemělo žádný význam. Já vím, má to výhody vědět, kde jsou děti, nebo mít možnost si zatelefonovat pro pomoc prakticky odkudkoliv. Ale na druhou stranu, dokud nebyly mobily, měli k sobě lidé blíž. Museli jste za známými dojet a popovídat si z očí do očí. Teď pošlete SMS zprávu. Rychlé, pohodlné, anonymní.

* * *

Nebezpečné mobily

Poslední výzkumy ukázaly, že někteří lidé mohou být citliví na záření vydávané mobilními přístroji. Projevem bývá bolest hlavy, pálení očí, ale i nespavost a podrážděnost. Přitom nejspíš nejde tak ani o samotný rozsah frekvencí, ale o to, že signál je digitální, tedy že změny elektromagnetického napětí se dějí skokem. Takový signál se v přírodě nevyskytuje, a proto s ním může mít lidský organizmus problémy.

2016

Neuvěřitelné se stalo skutkem!

Uživatelé, kteří si v prosinci minulého roku půjčili od nového mobilního operátora PF zdarma mobil a tři měsíce bezplatně volali, nejen že nevrací přístroje hromadně, ale oni je nevrací vůbec. Podle p. Williama Rogerse, marketingového zástupce firmy PF, jde počet zatím vrácených přístrojů do pouhých několika desítek kusů, což představuje nepatrný zlomek promile půjčených

mobilů. Kdyby se tento trend v nejbližších dnech nezměnil, stane se z bezvýznamného outsidera doslova přes noc rovnocenný hráč!

* * *

Policejní statistika

„Statistika trestné činnosti je velmi příznivá," sdělil nám ředitel policie. O patnáct až dvacet procent poklesla prakticky globálně veškerá kriminalita. Důvody vidí JUDr. Jiří Musil v kvalitní práci policistů, v důrazu na prevenci a osvětu.

* * *

Dámy, už jste vyzkoušely PF telefon?

Já ho mám necelý měsíc a můžu jen doporučit. Fantasticky se s ním telefonuje. Parádně sedí v ruce a vždycky, když ho dám k uchu, spadne ze mě smutek i vztek. Třeba nedávno mi přišel dopis od nějakého „přítele", že prý se můj manžel tajně schází se sekretářkou. Vytočilo mě to, navíc jsem to podezření sama měla už delší dobu. Chytla jsem mobil a chystala se ho seřvat. Jenže než to zvedl, zlost mě přešla a já byla ráda, že ho slyším. 'Křič na něj a vyženeš ho ', napadlo mě, a tak jsem se jen zeptala, co by chtěl k večeři. Když přišel, přivítala ho nejen večeře, ale i vykoupaná, navoněná ženuška s kraječkami a podvazky, prostě tak, jak to má rád. A od té doby je každý večer doma! Zkuste to!

* * *

Futuristický design PF mobilů.

Zapůjčíte-li si mobil společnosti Phone-Future (pokud vím, nikdo si jejich mobily nekupuje), získáte přístroj zcela nové koncepce. Ve složeném stavu je dokonce menší než typické véčko, ale když ho rozevřete či spíše rozložíte, vysunou se prohnutá teleskopická ramínka na obě strany. Výsledek tak připomíná velké písmeno B, kde tou svislou čárkou je ovšem vaše hlava. Ve spodním raménku je zabudovaný mikrofon, uprostřed sluchátko a horní zřejmě nemá žádný jiný účel než estetický.

<u>2017</u>

Nejoblíbenější mobily

Obrovskou popularitu mobilů PF prý způsobuje velice pohodlné telefonování. Objevil se dokonce názor, že příčinou je ono jinak bezvýznamné horní raménko přístroje. Při telefonování se opírá o hlavu a tím prý jemně masíruje určité akupresurní body vyvolávající pocity dobré nálady. Bohužel, tato myšlenka se ukáže jako nepravdivá, jakmile se zeptáte lékařů, specializujících se na akupunkturu. Žádné takové body v prostoru nad uchem směrem k temeni hlavy nejsou. Navíc ne každý drží telefon přitisknutý k hlavě. Takže oblíbenost PéeFek budeme muset hledat jinde.

* * *

Mobilní tygr

Po delším váhání zveřejnil své hospodářské výsledky i poslední mobilní operátor. Zatímco trojice zavedených společností dosáhla značné ztráty způsobené odlivem 20-40% klientů, Phone-Future sklízí sladké plody. Ukázalo se, že zvolená taktika byla správná. „Čím to je?" zeptali jsme se pana Williama Rogerse, ředitele marketingu PF. „Důvod, proč dávají zákazníci přednost naší firmě, vidím ve dvou věcech. Za prvé – kvalita služeb. Zakládáme si na tom, že za celý rok nenastal žádný výpadek ani nebyla síť přetížená. A za druhé je to tvar přístroje,

kterým se lišíme od konkurence a který dělá čest našemu jménu – telefon budoucnosti.“ „A jaké výhody nabízíte firmám? Zjistili jsme, že k vám přechází i celé společnosti a vážně o tom uvažuje i policie.“ „Po pravdě řečeno, žádné. Obrací se na nás sami, zřejmě v důsledku svých privátních zkušeností s našimi produkty.“

* * *

Policejní statistika
„Trestná činnost je u nás bezkonkurenčně nejnižší ze všech zemí Evropské unie, zcela reálně uvažujeme dokonce o snížení stavu policistů, protože pro ně prostě nemáme práci.“ Takto optimisticky vidí situaci u nás ředitel policie pan JUDr. Jiří Musil. Na otázku, jestli opravdu ve všech oblastech trestné činnosti zaznamenali pokles, odpověděl: „Jediné, kde jsme zaznamenali mírný nárůst, jsou počty sebevražd. A to je sice čin smutný, ale nikoliv trestný.“

* * *

Zkušenost
PF telefony? Něco tak úžasného jsem ještě nezažila. Při každým telefonování mám orgasmus! Lepší než vibrátor! To musíte zkusit!

2018

Na trhu jediný mobilní operátor!

Třetí a poslední majitel ze skupiny „starých" operátorů prodává firmu konkurenci! Phone-Future se po dvou letech stává absolutním pánem trhu.

* * *

Droga!

PéeFka jsou jako droga. Můžu to srovnávat, protože jsem před pár lety byla závislá na heráku. Tohle je stejný. Půl hodiny nevolám a už se mi klepou ruce – normální absťák. Dokonce jsem se i zadlužila, jenom abych mohla volat. Já, já... už musím...

* * *

Ředitel policie končí!

Dlouholetý ředitel policie JUDr. Jiří Musil odstoupil z funkce poté, co vyšlo najevo, že na enormním nárůstu majetkových trestných činů, ke kterému v posledních měsících došlo, se značnou měrou podílí i policisté.

* * *

Tajemství PF mobilů odhaleno!!!

Před tím, než si vzal smrtelnou dávku léků, sepsal marketingový ředitel společnosti Phone-Future pan William Rogers písemné přiznání. Podle něj jeho firma integrovala do přístroje další skrytou funkci. Při použití mobilu je stimulováno místo v mozku, ve kterém dochází k uvolnění hormonu endorfinu – také nazývanému hormonu štěstí.

Jak to funguje? Princip zařízení je obdobný ultrazvukovému drcení ledvinových kaménků, jen energie je tisíckrát menší a využívá se vlastností mikrovln. Raménka mobilu slouží jako zaměřovač, kterým se část energie směruje do lebky. Mikrovlny stlačí mozkové buňky a ty začnou vylučovat endorfin. Člověk pak při telefonování zažívá pocity štěstí a rozjařenosti, jako by konzumoval alkohol či dokonce drogy. Zamíření mikrovln na nejcitlivější místo si během telefonování neuvědoměle provede každý sám.

Pan Rogers, který sám používal telefon bez této „úpravy", se odhodlal vzít si život, protože si uvědomil, že za desetitisíce sebevražd lidí, kterým byl pro neplacení odpojen mobil, je odpovědná jeho firma.

Doktor Ka

David Hromádka

Klára Růžová byla běžná devatenáctiletá dívka; žila v době, kdy ještě spousta teenagerů neproseděla celý den u počítače a netrávila většinu volného času dopisováním si, chatováním či čtením povídek jako je tato. Klára obvykle něco podnikala se svým klukem, ale toho dne se dohodli, že budou každý sám. Zatímco kluk šel plavat, Klára si vyšla na procházku. Chvilka samoty jí byla příjemná, potřebovala se uvolnit.

Najednou, když měla pocit, že tomu uřícenému koloběhu civilizace konečně unikla, k ní náhle přiběhl zatoulaný pes bez náhubku či vodítka a začal na ni hrůzostrašně vrčet. Klára ztuhla hrůzou; mohl se na ni kdykoliv vrhnout a z jeho vyceněných zubů a zlověstného postoje bylo zřejmé, že to každou chvíli udělá.

Kolem běžela jakási mrštná černovlasá žena v šedém sportovním oblečení. Když spatřila vrčícího psa, zastavila. „Co to vidím? To není správně, tak by to být nemělo,“ řekla. Vytáhla z kapsy mikiny jakýsi tmavý válcovitý předmět a namířila jej na psa. „Hele,“ zakřičela.

Pes přestal vrčet a otočil se na neznámou, asi třicetiletou ženu. „Aport!“ řekla a odhodila předmět do veliké dálky. Pes se rozběhl tím směrem a za chvili byl pryč.

„Dík,“ vydala ze sebe Klára, když si uvědomila, že ji neznámá žena zachránila před hroznou bolestí, nutností absolvovat sérii injekcí proti vzteklině a možná i doživotní invaliditou.

„Prosím,“ řekla žena a chystala se k odchodu.

„Kdo jste?“ zastavila ji Klára otázkou.

„Jsem doktor Ka, můžeš mi tykat, jak se jmenuješ ty?“ řekla žena.

„Klára,“ řekla dívka.

„Těšilo mě, Kláro. Mimochodem, jak asi víš, když řekneš psovi aport, může se vrátit. Utíkej jak o život!“ řekla a rozeběhla se pryč. Klára z posledních sil utíkala za ní. Uběhly sotva sto metrů a doktor Ka se zastavila a posadila se na lavičku, byla jen trochu udýchaná, zjevně byla na sprint zvyklá. Zato Klára se k smrti vyčerpaná svalila vedle ní a musela se vydýchat a uklidnit.

* * *

Když otevřela oči, všimla si, že ji doktor Ka sleduje. „Děkuji, doktorko... jak se vlastně jmenuješ?“ řekla Klára.

„Nejsem doktorka, jsem doktor Ka: doktor jménem Ka,“ vysvětlila jí doktor Ka.

„Jak doktor? Copak nejsi žena?“ řekla Klára.

„Jsem žena, díky, že sis všimla,“ řekla doktor Ka. „Ale už asi budu muset jít.“ Vstala z lavičky.

„Počkej,“ řekla Klára a doktor Ka si zase sedla. „Odkdy může být žena doktor?“

„Polož si tu otázku naopak: odkdy doktor může být ženou?“ odpověděla doktor Ka.

„Cože?“ řekla Klára udiveně.

„Nevím, jak bych ti to... to je na dlouho a už chci domů. Ale můžeš ke mně přijít na návštěvu, není to daleko,“ řekla doktor Ka.

„Tak dobře, ale půjdeme pomalu, bolí mě nohy,“ řekla Klára bez rozmyslu.

Vstaly z lavičky a zamířily k nedalekému parku. Klára se pomalu vzpamatovala a uvědomila si, kde je a s kým jde.

„Hele, nic proti tobě, ale připadáš mi nějaká divná,“ řekla Klára.

„Dobře,“ odpověděla doktor Ka klidně.

„To je přesně ono, lidi přece nechtějí být divní a nechtějí se stýkat s divnými lidmi, spíš se jim vyhýbají,“ řekla Klára.

„Tak si třeba představuj, že jsem mimozemšťan. Je to lepší?“ navrhla doktor Ka.

Najednou to začalo Kláře k sobě zapadat. Stýkat se s mimozemšťanem jí připadalo společensky mnohem přijatelnější než stýkat se s divným člověkem. „Nemohla bys být mimozemšťanka?“ zeptala se.

„Odkdy se mimozemšťané dělí na ženy a muže? To je úděsný antropocentrismus: lidé si představují, že všude ve vesmíru jsou takoví jako oni. I kapitán Kirk v epizodě Star Treku Proměna prohlásil, že pojem dvou pohlaví je obecná konstanta, ale není. Vždyť i na Zemi jsou třeba hlemýždi, kteří mají jen jedno pohlaví, nemluvě o primitivnějších organismech, které se rozmnožují nepohlavně. Jak můžeme na naprosto neznámé organismy z vesmíru aplikovat naše lidská měřítka?“ vyložila za chůze doktor Ka a Kláře bylo jasné, že bude lepší už se raději na nic neptat, tak raději zbytek cesty mlčela.

Došly k neobvykle velké modré dřevěné záchodové budce, která stála na okraji parku na vyvýšeném podstavci se schůdky.

„Tak, tady to je,“ řekla doktor Ka.

„Fakt jsi divná,“ řekla Klára, zírajíc na budku.

„Zevnitř vypadá větší než zvenku, že mi to nevěříš?“ řekla doktor Ka.

„To jsi uhodla,“ řekla Klára.

„Tak se pojď přesvědčit,“ řekla doktor Ka.

Zatímco doktor Ka odemkla dveře, Klára dostala strach, že ji tam chce zavřít. „Ale půjdeš první," řekla.

„Samozřejmě," řekla doktor Ka a vešla dovnitř. Klára vešla za ní a uvnitř se lekla, protože tam zahlédla sama sebe. Uklidnila se, teprve když si uvědomila, že je to zrcadlo. Bylo to tak realistické... jako v zrcadlovém bludišti.

Doktor Ka zavřela dveře a Klára se rozhlédla. Vypadalo to tu jako ve výtahu – mdlé bílé osvětlení a šedé, kovové stěny. Levou a přední stěnu (a rovněž strop) tvořila zrcadla, takže to tu opravdu vypadalo větší než zvenku a navíc tu viděla doktora Ka čtyřikrát a sebe třikrát. Ještě chvilku se rozhlížela a nechala na sebe působit zvláštní ponurou atmosféru. Všimla si, že na pravé stěně jsou kulatá tlačítka s čísly pater a nad nimi zčernalý displej. Pak se obrátila na jednoho z doktorů Ka: „Hele, to s tou mimozemšťanem... ehm."

„Tím mimozemšťanem," opravila ji doktor Ka.

„S tím mimozemšťanem jsem ti nevěřila, ale pomalu začínám," řekla Klára. „Takže tohle je vesmírná loď nebo výtah a až ty dveře znovu otevřeš, vystoupím někde úplně jinde, než odkud jsem přišla?"

„Ne," odpověděla doktor Ka s překvapivou radostí.

„Jaktože ne? Vždyť takhle přece výtahy fungují," řekla Klára.

„Ale toto není výtah," řekla doktor Ka.

„Vesmírné lodi tak fungují taky," poznamenala Klára.

„Není to ani vesmírná loď. Říkám tomu DOPIS, znamená to Divný Obývací Pokoj Instalovaný Sem," vysvětlila doktor Ka zcela vážně.

„Aha," řekla Klára napůl pobaveně a napůl zklamaně. Smířila se s tím, že únos obyčejné devatenáctileté dívky mimozemšťany, po kterém se stane celebritou a seznámí se se spoustou slavných lidí, se dnes nekoná. „Býváš tu často?"

„Ano, bydlím tu," řekla doktor Ka.

Klára doktoru Ka moc nevěřila. Nedovedla si představit, jak v takové výtahovité místnosti může někdo bydlet. „A co tu vlastně děláš? Vždyť tady nic nemáš," řekla.

„Věci tu mám. Tedy nedaleko. Když jsou potřeba, přinesu si je, ale jinak to tu udržuji uklizené. Každý odpadek na podlaze je tu totiž vidět čtyřikrát," vysvětlila doktor Ka.

„A jak tu teda žiješ?" zopakovala Klára otázku jinými slovy.

„Takto," řekla doktor Ka. Stiskla jedno z tlačítek a na obrazovce se objevil jakýsi film. „Mohu tu sledovat jakýkoliv program ze satelitu, internetu či místní kabelové televize. Díky tomu jsem v tomto zdánlivě pustém pokoji zažila víc než většina ostatních za celý život." Doktor Ka zasněně vzhlédla ke stropu. „Viděla jsem zkázu Titaniku; Harryho Pottera, jak nastoupil do Školy čar a kouzel v Bradavicích, Elinor a Marianne Dashwoodovy, jak si nakonec přes všechna zklamání vzaly muže, které milovaly; kapitána Kirka, jak s hvězdnou lodí Enterprise hledal nové formy života a nové civilizace a odvážně se pouštěl tam, kam se dosud člověk nevydal; Buffy Summersovou, jak zabíjela upíry jako na běžícím pásu; Lorelai Gilmorovou, jak lakovala své dceři nehty na nohou; Sheldona Coopera a Leonarda Hofstadtera, jak upustili od dárcovství spermatu; nebo Froda, jak zachránil Středozem před Sauronem."

Klára byla šokovaná, protože z doktorova výrazu bylo zřejmé, že to, co říká, myslí vážně a sledování filmů a seriálů je hlavním zdrojem štěstí v jejím už tak dost nenormálním životě. „Takže ty se tu celý život díváš na televizi?" řekla Klára.

Doktor Ka se musela k odpovědi přemáhat, protože měla pocit, že pravdou Kláru zklame. „V podstatě ano," řekla nakonec. „Vlastně před tím jsem ještě studovala a psala disertační práci." Přemýšlela, čím by Klárino zklamání napravila. „A také chodím nakupovat. Jak trávíš čas ty?"

„S přáteli. A s klukem," řekla Klára.

„Jako Penny z Big Bang Theory?" řekla doktor Ka.

Klára vzdychla. The Big Bang Theory znala sice jen z doslechu, ale srovnávat její vztahy s televizním seriálem jí připadalo naprosto nepatřičné.

„Co ti vadí?“ zeptala se doktor Ka.

„Takže... ty říkáš, že jsi tu toho tolik zažila, a přitom jsi celou tu dobu jen zírala na tady tu malou obrazovku?“ řekla Klára.

Doktor Ka se usmála: „Bystrý postřeh.“

„A jsi tak šťastná?“ zeptala se Klára, její úsměv neopětovala.

Doktor Ka se zastyděla a uhnula pohledem. „No... abych pravdu řekla – s co nejméně chozením kolem horké kaše...“

„Dívej se mně do očí, když se mnou mluvíš,“ napomenula ji Klára.

„Budu se raději dívat do očí sama sobě,“ řekla doktor Ka a smutně se zahleděla do očí jednomu ze svých zrcadlových obrazů. „Necítím se šťastná. Cítím, že mi něco chybí. Nevím co, ale určitě mi něco chybí. Ach. Snad jsem měla raději studovat psychologii.“

„Nesmysl,“ řekla Klára. „Chybí ti společnost.“ Podívala se na druhého doktora Ka. „Vlastně – společnost někoho, kdo není doktor Ka. Chápeš?“ Doktor Ka na ni vrhla nechápavý pohled. „Víš, vžívala ses do filmových postav a žila s nimi jejich životy místo svého vlastního. Ale tak se nedá žít. Měla bys jít ven, stýkat se s lidmi a získat si skutečné přátele.“

Doktor Ka se zastyděla. „Stýkat se s lidmi? Ale to je šílené,“ řekla.

„Ne,“ řekla Klára. „Zírat celé dny na malou obrazovku, když tvoje srdce stůně, to je šílené! Skutečné přátelství je jiné než to, které můžeš vidět ve filmu. Buďme přáteli, naučím tě to.“ Doktor Ka přikývla. „Pojď ven, teď ti zase něco ukážu já,“ řekla Klára.

„To je divné,“ řekla doktor Ka, ale po chvilce váhání otevřela dveře DOPIS. Obě vyšly ven a dveře za nimi zaklaply.

Obrana generického maskulina

David Hromádka

Úvod

Podle *současné normy* spisovného jazyka označuje většina maskulin[4] muže i ženy bez rozdílu – doktor, učitel, posluchač, prodavač, čtenář apod. Jde o tzv. *generické maskulinum*. Oproti tomu feminina[5] označují výhradně ženy – doktorka, učitelka, posluchačka, prodavačka, čtenářka. Z tohoto pravidla existuje řada výjimek (např. oběť, osoba, otec), ale pro většinu substantiv[6] označujících osoby platí.

Bylo zjištěno, že tento jazyk společensky zneviditelňuje a marginalizuje ženy[7], zatímco na muže takový vliv nemá, je tedy sexistický. Současně diskriminuje muže tím, že jim neposkytuje „vlastní" gramatický rod, zatímco ženám ano. Kvůli odstranění těchto diskriminujících účinků byla navržena sada doporučení definujících *genderově korektní češtinu* (dále GKČ). Jejich záměrem bylo vymezit vhodnější způsob vyjadřování pro určité oblasti společenského života v rámci stávajících pravidel (jako určitá forma politické korektnosti), aby vedly čtenáře-muže, čtenářky, posluchače-muže a posluchačky k uvažování jak o mužích, tak o ženách. Věty psané podle těchto doporučení znějí například takto: *„Učitelé a učitelky žádali o zvýšení platů. Na akci byli vědkyně i vědci i politici i političky."* Podle těchto doporučení je nutné tam, kde má tvar označovat muže i ženy, uvádět „tvary obojího rodu". Ve většině případů to znamená původní substantivum a substantivum „opačného" rodu vzniklé jeho přechýlením. V této eseji hodlám ukázat, že tento přístup má závažné nedostatky a posiluje tzv. *stereotyp přechylování*, který považuji za v českém jazyce nežádoucí. Rovněž hodlám navrhnout různá alternativní řešení uvedeného problému, která těmito nedostatky netrpí.

Stereotyp přechylování

Stereotyp přechylování definuji jako naivní představu, že v českém jazyce mají maskulina označovat muže a feminina ženy, o mužích se má mluvit v mužském rodě a o ženách v ženském.

Tato představa je evidentně neplatná; příklady:

- *Ten člověk to udělal.* – Člověk zde může být žena.
- *Měla dítě.* – Dítě zde může být jak muž, tak žena.
- *Zde byla pohřbena jedna z obětí Druhé světové války.* – Oběť zde může být muž.
- *Kdo z vás kojil své dítě?* – Otázka může být směřována na skupinu žen; nelze říci „*Kdo z vás kojila své dítě?*"
- *Manželství odjakživa uzavíraly dvě osoby.* – Vzhledem ke kontextu se zřejmě mluví o muži a ženě, o obou v ženském rodě.
- Nejvyšší autorita v soudní síni povstala a začala vyhrožovat jejím vyklizením. – Autoritou zde může být muž.
- *Stráže se chopily vězně.* – Stráže zde mohou být muži.

Přesto lidé tyto protipříklady ignorují a ve společnosti je stereotyp přechylování značně rozšířen a bývá příčinou vzniku mnoha nedorozumění, např. v novinách se píše o učitelích a čtenáři a čtenářky si pod

[4] podstatných jmen mužského rodu
[5] podstatná jména ženského rodu
[6] podstatných jmen
[7] VALDROVÁ, Jana. „Žena a vědec? To mi nejde dohromady." Testy generického maskulina v českém jazyce. *Naše řeč.* 2008, roč. 91, č. 1.

tím automaticky představí muže, resp. čistě mužskou skupinu. Čtenářky pak mají potíže se s takovým označením identifikovat a mají tendenci se vyčleňovat do samostatných skupin označovaných odvozenými femininy, která většinou trpí nižší společenskou prestiží a jsou pociťována jako nezvyklá, protože jsou málo používaná[8], v některých případech možná až urážlivá (např. chiruržka).

Přispívá generické maskulinum k dělení světa?

Následující odstavec je převzatý z [9] (str. 42), jeho autorem či autorkou je Jana Valdrová:

Ženy činí méně důležitými také oslovování a označování osob tzv. generickým maskulinem: „naši žáci", „vážený posluchači", „Prosím dalšího referenta, aby se ujal slova". Tzv. generické maskulinum přispívá k dělení světa na mužský a ženský se všemi sociálními důsledky. Posiluje dojem, že nejlepší sféra realizace ženy je domácnost, že ženy nemohou být takovými odbornicemi jako muži; že muži jsou živitelé rodin, hybatelé dějin a ochránci míru a pořádku. Jakmile vykročíme za hranice domácností a „typicky ženských profesí", ocitáme se ve světě mužů, jak ukazuje text v rámečku:

Je tomu opravdu tak? Opravdu používání generického maskulina posiluje dojem, že nejlepší sféra realizace ženy je domácnost? Vždyť přece generické maskulinum platí i v domácnosti: kuchař za plotnou, sociální pracovník, pěstoun, pečovatel, vychovatel či porodní asistent může být (z hlediska jazyka) stejně dobře muž jako žena.

Naopak se mi jeví, že k dělení světa (byť v jiném smyslu) přispívá striktní rozlišování mužů a žen, které GKČ prakticky vyžaduje. Vzniká tak jazykové dělení na svět mužský (svět právníků, lékařů, vědců, ...) a svět ženský (svět právniček, lékařek, vědkyň, ...). Používání tvarů abstrahujících od biologického rodu, k nimž by generické maskulinum teoreticky mělo patřit, ačkoliv tak v praxi příliš nefunguje, podporuje dojem jednotného světa, v němž se muži a ženy podílejí na týchž profesích – jsou lékaři, právníky, vědci, vojáky, ale také pěstouny, pečovateli, vychovateli či kadeřníky.

Určitou pravdu však uvedený citát má. Takzvanými asociačními testy bylo zjištěno (viz[10]), že většině lidí (mužů i žen) evokují maskulina představu muže. To odpovídá mým osobním zkušenostem. Jazyková praxe mého okolí na základní škole a gymnáziu výrazně podporovala stereotyp přechylování, což vedlo u menších dětí až k takovým absurditám jako výraz „člověčka". Povinnost používat k oslovování dospělých genderově zabarvená slova *pane* a *paní* (která ve veřejném životě dosud přetrvává a nevím o žádné kampani, která by proti ní byla vedena) pak snahu přechylovat nijak neoslabovala. Jazyková praxe mého okolí se tedy výrazně lišila od spisovné normy. Dokonce ještě v septimě na gymnáziu mi generické maskulinum nebylo známo; objasnil mi je až jakýsi právník či právnička, který mi při sepisování smlouvy musel vysvětlit, že manželem se rozumí i manželka (což je zrovna případ, kdy podle[11] generické maskulinum neplatí).

Příčina

Zamysleme se nad příčinou výsledků asociačních testů. Podle čeho si lidé vytvářejí asociace? Podle zkušeností. Pokud člověk například viděl kominíka jednou za celý život, představí si pod slovem „kominík" právě toho jednoho. Nepředstaví si celou škálu možných kominíků (muže, ženy, staré, mladé, tlusté, hubené), ale představí si právě toho jednoho. A podobně to bude s asociacemi s maskuliny. Člověk,

[8] DOLEŽALOVÁ, Lenka: *Přechylování podstatných jmen v ruštině a češtině z hlediska genderu.* Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.

[9] JARKOVSKÁ, Lucie. *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele.* Vyd. 1. Praha: Otevřená společnost, 2006, 67 s. ISBN 80-903331-5-x.
Dostupné online: http://www.otevrenaspolecnost.cz/cz/e-shop/product/36-gender-ve-skole-prirucka-pro-budouci-i-soucasne-ucitelky-a-ucitele

[10] VALDROVÁ, Jana. „Žena a vědec? To mi nejde dohromady." Testy generického maskulina v českém jazyce. *Naše řeč.* 2008, roč. 91, č. 1.

[11] Kolektiv autorů. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost.* Praha: Academia, 2012.

který je ze školy zvyklý na prosté a opakovaně utvrzované pravidlo, že muž je „pan učitel“, zatímco žena je „paní učitelka“, si téměř jistě pod slovem učitel nepředstaví ženu.

Jádro problému tedy vidím ve stereotypu přechylování a věřím, že jeho překonání je cestou k posunutí asociací lidí. Zajímaly by mě výsledky obdobných asociačních testů v anglicky mluvících zemích. Pochybuji, že ve Velké Británii slovo *teacher* automaticky evokuje představu muže, a to právě proto, že lidé mají zkušenosti s mnoha ženami označovanými tímto slovem a v angličtině **neexistuje** samostatné jednoslovné označení pro ženy, takže není důvod, proč by mohlo být označení ženy slovem *teacher* někým považováno za nepatřičné. (Naopak v češtině může být velmi snadno vnímáno jako nepatřičné označovat učitelku slovem *učitel*.) Kdyby lidé v česky mluvících zemích již od dětství často slýchali o ženách označovaných maskuliny, získali by tak zkušenosti s tím, že úspěšnými vojáky, vědci, poslanci, ministry, právníky, učiteli, experty, odborníky apod. mohou být i ženy, že nemusí být vyčleňovány do samostatných kategorií vojaček, vědkyň, učitelek, odbornic, expertek apod., a časem by se možná jejich asociace posunuly[12]. (V případě vhodné kampaně v masových médiích snad dokonce obrátily.)

Údiv Terezy Kotrbové

Výše citovaný text z [13] pokračuje následujícím rámečkem[14]:

V lednu 2006 sledovala česká a slovenská veřejnost zprávy o katastrofě letadla, kterým se vraceli do své vlasti vojáci ze zahraniční mise. Také Tereza Kotrbová viděla v televizi část smutečního obřadu a vyslechla děkovná slova představitele slovenské armády, který děkoval statečným vojákům in memoriam za neohrožené plnění mise. „Jediný příkaz nemohli vojáci splnit,“ pronášel velitel s dojetím, „příkaz, aby se vrátili v pořádku domů.“ Tereza pocítila úctu k tvrdé a nebezpečné chlapské práci u vojska, když se náhle do záběru kamery v pohřební síni dostala smutečně olemovaná fotografie s tváří ženy... Tereza se podivila: členkami mise byly i ženy? Kolik jich bylo? Proč o tom nepadlo ve zprávách ani slovo?

Proč Terezu Kotrbovou nenapadlo, že tvrdou chlapskou práci v dnešní době dělají i ženy? Je příčinou generické maskulinum? Nebo je primární příčinou spíše neinformovanost a absence zkušeností s těmito případy? Lze namítnout, že používání generického maskulina a nezachovávání adresnosti je právě příčinou té neinformovanosti, protože skrývá ženskou přítomnost ve smíšených skupinách. Ale není tím problémem spíš nedostatečná prezentace žen v takovýchto profesích? Vojačkám rovněž škodí nerealistická prezentace v počítačových hrách a populárních filmech a seriálech, neboť diváci-muži, divačky, hráči-muži a hráčky pak mají víc zkušeností s těmito nereálnými obrazy a pod slovem „vojačka“ si představí spíš něco jako Laru Croft[15].

Proč se však Tereza Kotrbová ptala zrovna na pohlaví? Mělo to nějaký zvláštní význam? Uvedu upravený příklad; povšimněte si rozdílu:

V lednu 2006 sledovala česká a slovenská veřejnost zprávy o katastrofě letadla, kterým se vraceli do své vlasti vojáci ze zahraniční mise. Také Tereza Kotrbová viděla v televizi část smutečního obřadu a vyslechla děkovná slova představitele slovenské armády, který děkoval statečným vojákům in memoriam za neohrožené plnění mise. „Jediný příkaz nemohli vojáci splnit,“ pronášel velitel s dojetím, „příkaz, aby se vrátili v pořádku domů.“ Tereza pocítila úctu k tvrdé a nebezpečné práci zkušených elitních vojáků jejího věku, když se náhle do záběru kamery v pohřební síni dostala smutečně olemovaná fotografie s tváří sotva dvacetiletého mladíka... Tereza se podivila: členy mise byli i nováčci? Kolik jich bylo? Proč o tom nepadlo ve zprávách ani slovo?

---

[12] Je otázkou, jak velký by byl odpor mužů k významovému posunu maskulin ve prospěch feminity. Tato otázka již možná byla někde vyřešena, ale mé stávající znalosti k jejímu zodpovězení nestačí.

[13] JARKOVSKÁ, Lucie. *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele.* Vyd. 1. Praha: Otevřená společnost, 2006, 67 s. ISBN 80-903331-5-x.
Dostupné online: http://www.otevrenaspolecnost.cz/cz/e-shop/product/36-gender-ve-skole-prirucka-pro-budouci-i-soucasne-ucitelky-a-ucitele

[14] Tereza Kotrbová je vzorová osoba používaná v citované knize – sympatická čtyřicetiletá učitelka základní školy. Podrobnější informace o ní se můžete dočíst v knize za předmluvou.

[15] Lara Croft je zde použita jen jako příměr. Ve hrách nebyla vojákem-mužem či vojačkou, ale archeologem-mužem či archeoložkou.

Co je v armádě důležitější – pohlaví, nebo věk a zkušenosti? Bezpochyby zkušenosti. Nevím tedy, proč by se měla ptát na pohlaví vojáků/vojaček spíš než na jejich zkušenosti. Mnohem logičtější by bylo ptát se na věk členů/členek mise.

Genderově korektní gender-blind vyjadřování

Doporučení uvádět tvary obojího rodu tam, kde mají označovat muže i ženy výrazně ovlivňuje estetickou kvalitu gender-blind vyjadřování a činí jej hůře přijatelným a obtížněji pochopitelným pro čtenáře. Na druhou stranu je vede k samostatnému uvažování o ženách a mužích, což oceňuji. (U generického maskulina bych to považoval za samozřejmost a nelíbí se mi, že to tak nefunguje.) Uživatelé-muži a uživatelky genderově korektního jazyka v jednotném čísle preferují genderově specifické vyjařování (vyjadřování specifikující gender pojmenovávaného-muže či pojmenovávané) před gendrově neutrálním, a to i v případech, kdy se tím dopouštějí logické chyby; uvažme např. větu z výše uvedeného rámečku: „*Ženy nemohou být takovými odbornicemi jako muži.*" Tato věta je v každém případě logicky chybná. Muži (podle jazykové normy) nemohou být odbornicemi vůbec, takže nemá smysl uvažovat o tom, zda mohou být ženy stejně dobrými odbornicemi jako oni. Ani věta „*Ženy nemohou být takovými odborníky či odbornicemi jako muži,*" pak nedává správný smysl. Logicky správně a současně genderově korektně by měla daná věta znít: „*Ženy nemohou být takovými odbornicemi, jako muži odborníky.*"

Věty, které jsou genderově korektní a současně genderově neutrální, totiž znějí takto: „*Spisovatel či spisovatelka J. K. Rowling je autorkou či autorem série knih o osobě učící se čarodějnictví Harrym Potterovi.*" Jako určitá nerovnost by mohlo být vnímáno to, že varianta, že jde o ženu, je v každém případě zmíněna dvakrát (slovo spisovatel ji již zahrnuje a spisovatelka ji opakuje), zatímco varianta, že jde o muže jen jednou. Nemyslím, že by to mělo nějaké zásadní důsledky, protože logicky znamená věta „Spisovatel napsal knihu" totéž jako „Spisovatel nebo spisovatel napsal knihu." Pokud by nám ovšem tato nerovnost vadila, můžeme upřesnit, že nechceme mluvit „o mužích, ženách a ženách", ale jen „o mužích a ženách" takto: „*Spisovatel-muž či spisovatelka J. K. Rowling je autorkou či autorem-mužem série knih o osobě učící se čarodějnictví Harrym Potterovi.*"

Doporučení GKČ navíc nedovolují jméno spisovatele či spisovatelky v uvedené větě vynechat, protože při označování žen vyžadují zachování adresnosti. (Nedaří se mi pochopit, proč to při označování mužů nevyžadují.) Větu jako uvedenou ovšem uživatelky ani uživatelé genderově korektního jazyka nejspíš nenapíšou. Genderově specifické vyjadřování, obsahující informaci o rodech pojmenovávaných osob, je totiž v GKČ podstatně příjemnější jak pro autory-muže a autorky, tak pro čtenáře-muže a čtenářky.

Pokud bychom připustili, že v určitém kontextu může být „odbornice" implicitně vybírána z množiny odborníků-mužů i odbornic, vzniknou nám nová nedorozumění. Řekněme, že v novinách se píše „Tereza Kotrbová byla letos prohlášena nejlepší pracovnicí školy." Znamená to, že je lepší než všichni pracovníci-muži ve škole? Nebo je nejlepší jen mezi tamějšími pracovnicemi? Pokud připustíme, že uvedená věta může znamenat obojí, vznikne velmi podobný problém jako ten způsobený neznalostí generického maskulina.

Možnosti budoucího vývoje

Nyní se pokusím navrhnout alternativní řešení uvedeného problému. Některá z nich jsou radikálnější a počítají s reformou jazykové normy, jiná mohou fungovat na úrovni doporučení doprovázených kampaní.

Varianta A předpokládá, že každé substantivum označující člověka by mělo v češtině tři samostatné varianty – univerzální, ženský a mužský. Ve stávající češtině takto úspěšně fungují trojice člověk/žena/muž, rodič/matka/otec, letový asistent/letuška/steward, homosexuál/lesba/gay, obsluha/servírka/číšník[16] a další. Toto řešení je ale náročné na paměť (člověk si musí pamatovat třikrát tolik slov)

[16] číšník může být i žena

a náchylné na chybějící, nesmyslné či nepřijatelné tvary – zdravotní sestra je bez problémů, zdravotní bratr, hm... no... dejme tomu, ale zdravotní sourozenec?! Vytváří také prostor pro snadný vznik genderově-specifických konotací (např. „servírky jsou skvělé, číšníci jsou fuj") a její realizace by si vyžádala radikální přestavbu slovní zásoby českého jazyka, takže je prakticky nepoužitelná.

Varianta B vychází z poznání, že většina feminin nevznikla samostatně jako řešení potřeby nějak pojmenovat ženu vykonávající určitou činnost či funkci[17], ale vznikla připojením určité „roztomilé ozdoby"[18] jako -ka, -yně, -ová k původnímu maskulinnímu tvaru. Tato varianta předpokládá zavedení „mužské roztomilé ozdoby", takže pacientce (nominativ[19] pacientec) a pacientky (nom. pacientka) by ošetřovali lékařci (nom. lékařec) a lékařky (nom. lékařka). Tím by zůstal původní krátky tvar „lékař" jako univerzální pro případy, kdy bychom pohlaví (rod) dané osoby vyjádřit nechtěli. Tato varianta nabízí relativně snadné rozšíření na nová slova a není tak náchylná na chybějící či nesmyslné tvary jako varianta A. (Umožňuje dokonce doplnit např. slovo *chůvec* jako maskulinum k *chůvě*.) Je rozumně realizovatelná a zachovává význam i srozumitelnost textů ve stávajícím spisovném jazyce. Jako problematické se mi však jeví možné přijetí nových slov veřejností (zejména její mužskou částí – mužům se zdobení jejich názvů osob možná nebude líbit).

Varianta C předpokládá zavedení generického feminina. Feminina by přestala nést informaci o genderu stejně jako maskulina, tato informace by zůstala ve vlastních jménech (např. *Tereza*) a v případě nutnosti by ji šlo vyjádřit jinou cestou, např. opisem. Volba mezi maskulinem a femininem by závisela jen na uživateli či uživatelce jazyka; podobně jako volba mezi substantivy *(ten) esej* a *(ta) esej* či *řádek* a *řádka*.

Tato varianta je ovšem primitivní a v situaci, kdy je ve společnosti rozšířený stereotyp přechylování, by dle mého názoru způsobila víc škody než užitku a vedla by spíše k dalšímu zhoršení vznikajících nedorozumění. Navíc se by asi posílila negativní konotace spojované s femininy.

Jako **variantu D** označím tzv. eichlerskou češtinu, jejímž jsem tvůrcem a používám ji ve svých povídkách a scénářích zasazených do prostředí fiktivní Eichlerské dopravně demokratické republiky. V podstatě jde o vylepšení varianty C o to, že uživatelé a uživatelky jazyka nemají na výběr ze dvou tvarů. Z každé dvojice substantiv originální/přechýlené je zvoleno jedno (ne vždy maskulinum) a uživatelé mohou používat pouze to bez ohledu na pohlaví označovaných osob. Případné chtěné vyjádření pohlaví se pak provede jiným způsobem než přechylováním (v eichlerské češtině se připojuje -muž či -žena; např. lékař-muž, modelka-muž, prodavač-žena).

Přestože jsou v eichlerské češtině z historických důvodů rody substantiv rozloženy nerovnoměrně, lidé jsou vedeni k tomu, aby pod maskulinem očekávali i ženu a naopak pod femininem i muže. V orientaci pomáhají jména a příjmení (která používají „biologický rod") a jasný (byť netriviální) systém zájmen on/ona/ono. Podrobně je eichlerská čeština popsána v [20]. Zde uvedu jen několik ukázek ze scénářů seriálu Ester Krejčí[21]:

> Jana Zlomilová (žena) chytne ruku Borise Bezděkovského (muž) a zadívají se si navzájem do očí.
> *BORIS BEZDĚKOVSKÝ: Jste kráska.*
> *JANA ZLOMILOVÁ: Vy také.*
> *BORIS BEZDĚKOVSKÝ: Jsme dvě krásky v objetí lásky.*
> *JANA ZLOMILOVÁ (šťastně): To je rozkošné.*
>
> ---
>
> *JANA ZLOMILOVÁ: Mám kluka.*
> *IRIS NARCIS (žena): Kdo je to? Znám ho?*

[17] k takovým patří např. „chůva"
[18] odborně zvané *sufix*
[19] 1. pád
[20] HROMÁDKA, David: *Dodatek E: O eichlerské češtině podrobně.* Dostupné online: http://ekrejcixf.sweb.cz/appe.pdf
[21] stránky seriálu: `http://ekrejcixf.sweb.cz/`

JANA ZLOMILOVÁ: Nejspíš ne, není od nás ze školy. Jmenuje se Boris Bezděkovský. Taková štíhlá černovláska. Je ke mně moc milý.

ESTER KREJČÍ (žena): Pokud ovšem to, že má člověk partnera a současně dvě milenky, považujeme za normální.
LAURA SONETOVÁ (žena): To je zajímavé. Objevuje se v té hře homosexualita?
ESTER KREJČÍ: Ne, obě milenky byly muži stejně jako partner Lafont.

Varianta E představuje preferování generického maskulina, ale s doporučením zachovávat adresnost. Tato varianta je z navržených nejlépe kompatibilní se stávající jazykovou normou, je poměrně jednoduchá, dobře podporuje gender-blind vyjadřování a směřuje k eliminaci stereotypu přechylování.

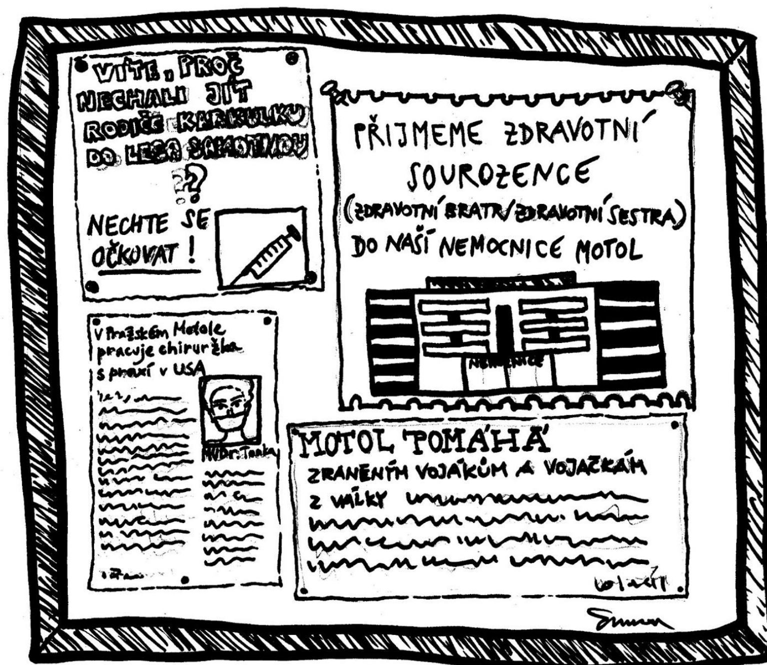
Závěr

V této eseji bylo konstatováno, že současná doporučení ohledně genderově korektního vyjadřování jsou opodstatněná, tedy se zakládají na reálném problému, ale ačkoliv tento problém víceméně řeší, neodpovídají potřebám praxe, konkrétně výrazně ztěžují genderově neutrální (gender-blind) vyjadřování a podporují nevhodný stereotyp přechylování a dělení světa na mužský a ženský na úrovni jazyka. V eseji bylo navrženo několik variant řešení tohoto problému a jako nejlépe realizovatelná se zdá rozšířená prezentace žen pod maskulinním označením se zachováním adresnosti (tzn. uvedením jména, je-li známo), aby si lidé zvykli na to, že ženy mohou být schopnými vědci, právníky, odborníky, experty či ekonomy a nemusí být „jen vědkyněmi, právničkami, ekonomkami, odbornicemi či expertkami“, a aby se ženy s maskuliny plnohodnotně identifikovaly a nezněla jim jako něco cizího, nepochopitelného, mužského; případně něco, co jim nepatří, co se jich netýká nebo s čím nemohou volně nakládat.

Sociolingvistické testy popsané v [22] ovšem ukázaly, že jevy uvažované v tomto eseji nemají tak zásadní vliv, jak předpokládá, což znamená, že jeho závěry nemusí odpovídat realitě. Jsou třeba další studium a další úvahy, aby bylo možno dospět ke spolehlivému závěru.

---

[22] VALDROVÁ, Jana. „Žena a vědec? To mi nejde dohromady.“ Testy generického maskulina v českém jazyce. *Naše řeč.* 2008, roč. 91, č. 1.

Vzniká tak jazykové dělení na svět mužský (svět právníků, lékařů, vědců, ...) a svět ženský (svět právniček, lékařek, vědkyň, ...).

Hvězdy

Jana Hykešová

Déšť rozežírá spadaný sníh
mám se fajn
díky za optání

tiše pozoruji noční oblohu
číhaje na padající hvězdy
aby splnily mi přání

...

pouliční lampy
dávno přestaly lákat můry na taneček
oči aut koukají tmou
v podkrovních pokojích děvčata přicházejí o věneček
a divnost mé osoby proplouvá ztlumenou Prahou

má to tak být ?

nejspíš jo !!

levné pivo
drahé cigarety
co víc si člověk může přát

bez cíle
bez nároku na větší změnu

jen s vidinou potkání lidí u smíchovské knajpy

přežívám ?
NE, ŽIJI
tak jak se (ne)má

druhý život si vyfantazíruji ve hvězdách

druhý život si vyfantazíruji ve hvězdách

Erikova dívka

Anna Štrajtová

POLK
JAK TO JSEM ČEKAL...
VÍTEJ U NÁS STÁZIČKO
MOC RÁDA VÁS POZNÁVÁM ERIK MI O VÁS HODNĚ VYPRÁVĚL:
ERIK
BOŽE, LEPŠÍ HOLKU SI SNAD ANI NEMOHL NAJÍT!!!
PŘI VEČEŘI:
POLK
KRK!
POLK
TY NEJÍŠ MASO? STÁZIČKO?
JÁ JSEM VEGETARIÁN...
NE MAMI NEBUDEŠ KŘIČET NA STÁZIČKU!
KDYŽ NE NA NI, TAK NA TEBE!!
CO SI TO DOVOLUJEŠ!!
ALE MAMI, STÁZIČKA NIC ŠPATNÉHO NEUDĚLALA.
JÁ TI DÁM!

PO HODINĚ:
A TO JE ERIK, KDYŽ SE NARODIL:
A TADY POPRVE PROHRÁL SVŮJ FOTBALOVÝ ZÁPAS. A TADY SI ZLOMIL NOHU. A TOHLE, TO MU BYLO... A TADY
ČJ 4 CHG
M 5 PŘ 3
F 3 FR 4
MAMI, NECH UŽ TOHO!
UŽ JSEM ZTICHA...
PO HODINĚ:
TAK MY UŽ PŮJDEM.
UF
A NECHCETE PŘESPAT?
NE.
HAHA!
KONEC